

Riksdagen

Stenografiska uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2009/10:9

Stenografiska
uppteckningar
2009/10:9

Tisdagen den 17 november

1 § Informellt möte i Europeiska rådet

Statsminister Fredrik Reinfeldt

**Information och samråd inför Europeiska rådets informella möte
den 19 november**

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Jag säger välkommen till EU-nämndens ledamöter, övriga riksdagsledamöter, statsministern och hans medarbetare samt er andra som följer detta möte på plats här i riksdagens förstakammarsal eller utanför på storbild i riksdagens infocentrum, på webben eller på tv.

Det här är ett öppet sammanträde med riksdagens EU-nämnd där vi får information av och sedan samråder med statsministern och regeringen inför det extra möte i Europeiska rådet, alltså i stats- och regeringschefskretsen, som det svenska ordförandeskapet kallat till på torsdag kväll.

EU-nämnden är det organ i riksdagen där regeringen förankrar sina positioner och förhandlingsupplägg inför beslut i EU:s ministerråd och inför möten i Europeiska rådet, och där även detta möte alltså måste förankras.

EU-nämndens roll är att kontrollera regeringens position och upplägg inför mötet. Sedan är det alltid upp till regeringen att förhandla och söka överenskommelser med de 26 andra länderna som representeras av sina regeringar.

EU:s ordförandeland har dessutom ett särskilt ansvar för att leda mötet och nå fram till beslut och kompromisser. Det är som bekant Sverige som just nu har den rollen.

Vårt samråd går till så att vi först hör statsministern redogöra för regeringens planering och upplägg inför torsdagens möte. Därefter får nämndens ledamöter ställa frågor och framföra synpunkter. Här i nämnden förhåller vi oss sedan till regeringens upplägg inför mötet. Det kommer ledamöterna att få ta ställning till när mötet avslutas, vilket sker inom en timme.

Om det skulle behövas inför eller under mötet med stats- och regeringscheferna är nämnden, som alltid inför eller under liknande övningar, beredd att igen samråda med regeringen, till exempel på grund av nya eller ändrade förutsättningar eller krav på nya ställningstaganden. Detta är vi väl bekanta med i både riksdag och regering, och det brukar hända under toppmöten.

Jag hälsar åter statsministern välkommen och ger ordet till honom.

Anf. 2 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru ordförande! Ledamöter av riksdagens EU-nämnd! Under flera år har man diskuterat frågan hur EU:s arbetsformer ska utvecklas. Frågan har rört hur Europasamarbetet ska kunna bli effektivare och mer vitalt beslutsförmågigt och bättre fånga hur samarbetet i dag faktiskt ser ut i förhållande till antalet medlemsländer, utmaningar och innehåll.

Det är därför med stor tillfredsställelse jag kan konstatera att EU:s Lissabonfördrag, efter en mycket lång resa, kommer att träda i kraft den 1 december. Att så är fallet är, och bör betraktas som, en viktig framgång för det svenska ordförandeskapet. Inför Europeiska rådets möte den 29 och 30 oktober hade 26 länder godkänt fördraget.

Ett medlemsland, Tjeckien, framförde i ett sent skede invändningar. På mötet lyckades vi nå en överenskommelse om att låta Tjeckien få tillträda ett protokoll som klargör tillämpningen av stadgan om grundläggande rättigheter. Detta ska ske i samband med nästa utvidgningsfördrag. Därmed var det sista politiska hindret för Lissabonfördragets ikraftträdande undanröjt. Några dagar efter toppmötet undertecknade också president Klaus ratificeringsinstrumentet. Nu står vi alltså på tröskeln till dess ikraftträdande.

Fru ordförande! Det svenska ordförandeskapet kommer nu att slutföra samtliga förberedelser inför ikraftträdandet av Lissabonfördraget. Däri ingår att Europeiska rådet ska fatta beslut om ett antal tjänster på hög nivå. Det är anledningen till att jag på torsdag denna vecka har kallat till ett extra möte i Europeiska rådet.

De uppdrag som nu ska få sina namn är flera och lägger en grund för att vi därefter ska kunna gå vidare med tillsättandet av en ny kommission. Det handlar om en vald ordförande i Europeiska rådet, en hög representant för utrikes- och säkerhetspolitik samt en generalsekreterare och tillika chef för rådssekretariatet. Det är mycket viktiga uppdrag. Att finna rätt namn med rätt förankring, och någon som möter kompetenskraven, är därför något som det svenska ordförandeskapet ser som sin utmaning.

Fru ordförande! Lissabonfördraget är tydligt i fråga om innebörden av de uppdrag som nu ska tillsättas. Ordföranden i Europeiska rådet ska under kommande två och ett halvt år leda möten och driva arbetet framåt. Hon eller han ska säkerställa att mötena är väl förberedda och kännetecknas av långsiktighet samt verka för sammanhållning och konsensus.

Europeiska rådet ska ge politiska impulser för unionens utveckling och definiera politiska riktlinjer och prioriteringar. Den höga representanten ska å sin sida svara för unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Hon eller han ska bidra till utvecklingen av utrikes- och säkerhetspolitiken och verkställa den i enlighet med beslut av rådet. Den höga representanten ska också leda rådet för utrikesfrågor och samtidigt vara vice ordförande i kommissionen samt därmed samordnande av de externa frågor som kommissionen svarar för.

Vid tillsättningen av dessa funktioner ska hänsyn tas till den geografiska och demografiska mångfalden i unionen. Med andra ord ska personvalen kännetecknas av att alla medlemsländer får komma till tals. Självfallet ska hänsyn också tas till likhet mellan kvinnor och män, som är ett av unionens grundläggande värden.

Fru ordförande! De uppdrag som nu ska tillsättas kringgärdas av många svåra frågor. Den valda ordföranden kommer med all sannolikhet

att vara eller ha varit regeringschef i något av de 27 länderna. Ingen förklarar sig offentligt beredd att ta ett sådant uppdrag om ett framväxande stöd för honom eller henne inte tydligt kan skönjas. Att misslyckas med en kandidatur kan innebära politiska problem i det egna landet i och med att personen i fråga har visat att han eller hon är beredd att lämna sitt befintliga uppdrag. Samma förutsättningar gäller för uppdraget som hög representant. Det är också därför det är svårt för kandidaterna att öppet presentera att de är kandidater.

Inte heller gick det att påbörja konsultationerna om dessa poster för när det stod klart vid vilken tidpunkt uppdragen ska tillträdas, det vill säga när fördraget faktiskt träder i kraft. Detta stod klart först när den tjeckiske presidenten hade undertecknat fördragstexten.

Jag konsulterar nu alla mina kolleger i Europeiska rådet och kommer att fortsätta med dessa kontakter ända fram till mötet på torsdag. Det är ett omfattande arbete som kräver tid.

Det är mitt ansvar att se till att alla medlemsländer får föra fram sina kandidater och ge sin bild av vilka egenskaper som är viktiga för de olika posterna. Det är också mitt ansvar att i så stor utsträckning som möjligt ena medlemsländerna bakom de kandidater som utkristalliseras under konsultationerna. Det är i denna process vi nu befinner oss.

Jag kommer därför här och nu inte att kunna gå in på de enskilda namn som kan vara aktuella. Vi återkommer till EU-nämnden i nära anslutning till mötet på torsdag för att då förhoppningsvis kunna ge en bild av vilka personer som är aktuella.

Låt mig trots detta kort gå igenom hur vi ser på processen och tiden framöver.

Min ambition är att om möjligt sträva efter konsensus mellan stats- och regeringscheferna om de tre aktuella posterna. Fördraget stipulerar att beslut måste tas med åtminstone kvalificerad majoritet. I så fall kommer vi att ha banat väg för de formella besluten om utnämningarna som kommer att fattas i ett skriftligt förfarande samma dag som fördraget träder i kraft, alltså den 1 december.

Fru ordförande! Vid arbetsmiddagen på torsdag kan vi också, om tiden så medger, komma att ta upp frågan om Europeiska rådets arbetsformer under det nya fördraget. Det är en ny miljö som skapas i och med att det nya fördraget kommer på plats.

Samarbetet mellan den valda ordföranden, det roterande ordförandeskapet i rådet, den höga representanten, kommissionen och medlemsstaterna måste finna nya praktiska former. Jag uppfattar ett önskemål om att vi ska arbeta aktivt för att föra vidare de goda erfarenheterna av hur Europeiska rådet ska fungera. Samtidigt kommer kontinuitet och samordning att förbättras genom inrättandet av den valda ordföranden och den höga representanten.

Fru ordförande! Huvudämnet för mötet blir, som nämnts, att nominera personer till de nya befattningar som inrättas genom Lissabonfördraget. Jag kommer att göra mitt yttersta för att ena stats- och regeringscheferna kring dessa tre personer – detta för att ge dem en stark plattform för att föra EU:s samarbete framåt under de närmaste åren. Vi har allt att vinna på framgång i denna process.

Tack, fru ordförande! Jag är nu redo att ta del av nämndens frågor och kommentarer.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Tack så mycket för det! Vi gör ungefär som vi brukar under sådana här övningar, nämligen att ordet ges till partierna i storleksordning, förstås i mån av tid. Vi ska, som sagt, avsluta detta möte inom en timme. Jag hoppas därför på ungefär två rundor. Vi börjar med riksdagens största parti, Socialdemokraterna, som här företräds av EU-nämndens vice ordförande.

Anf. 4 SUSANNE EBERSTEIN (s):

Fru ordförande! Jag vill tacka statsministern för redogörelsen.

Det här är ett läggspele. Därför vill jag påminna om att det vid tidigare tillsättning av kommissionär, då den nuvarande regeringen var i opposition, framfördes mycket stark kritik mot att en socialdemokrat kom i fråga för Sveriges räkning.

Jag vill redan nu fråga, och vill även att statsministern funderar på, hur regeringen tänker agera mot bakgrund av en tidigare mycket kraftfull kritik. Man talade till och med om otillbörligt gynnande vid tillsättningen. Det måste innebära att någon borgerlig kandidat nu knappast kan komma i fråga för kommissionärsposten från Sveriges sida.

Vi socialdemokrater kräver en bra sammansättning sett till kön. När man ser hur det är på olika möten i EU är det inte särskilt många kvinnor som finns med, utan kvinnorna är ungefär som en liten ros på en tårta. Eftersom hälften av EU:s invånare är kvinnor borde det på ett mycket tydligt sätt avspeglas i kommissionen.

Vi vill också att de små länderna ska ha en kandidat när det gäller ordföranden eller den höga representanten. En av dessa tjänster bör självklart förbehållas s-blocket.

Under hösten har vi flera gånger fått höra från statsministern och även från andra i regeringen att man i olika frågor inte driver en egen linje utan att man mer ser ordförandeskapet som ett, kan jag säga, passivt hanterande av de andra länderna och av sammanträdena. Vi tycker att det är tråkigt att ordförandeskapet för regeringen betyder ett passivt jämkande av andras åsikter. Vi vill att man också driver en linje. Som ordförandeland har man en chans att gå i täten, och inte bara hålla i ledartröjan utan också sätta på sig den.

Dessutom vill jag skicka med att den svenska kommissionären bör få en post där det handlar om jobb och klimat. Självklart bör det vara en kvinna.

Anf. 5 ORDFÖRANDEN:

Nästa parti i storleksordning är Moderaterna, som jag representerar.

Innan jag ställer min fråga vill jag för ledamöterna och för er som följer detta utifrån förtydliga att utseendet av svensk kommissionär är en fråga för regeringen, en fråga som inte är föremål för samråd i riksdagens EU-nämnd. Detta är väldigt klart och har varit det vid varje tidigare tillsättning – vid de tre tillfällen tidigare då Sverige har tillsatt en kommissionär.

Jag ska ställa en fråga och göra en kommentar. Först kan vi en liten stund glädjas över att vi nu har Lissabonfördraget på plats – en process som diskuterades redan förra gången Sverige var ordförandeland. Det har tagit många år att sjösätta fördraget, och det har varit många turer fram

och tillbaka. Det har varit långt ifrån säkert om det skulle kunna landas ens under det svenska ordförandeskapet. Det har nu faktiskt skett, vilket är en bedrift som jag tycker att vi i dag ska passa på att uppmärksamma.

Jag vill lite grann gå in på, som statsministern tog upp, den valda ordförandens roll. När fördraget förhandlades fram till dess utformning – först det konstitutionella fördraget och sedan det som blev Lissabonfördraget – hade vi en socialdemokratisk regering och det fanns enighet i riksdagen, över blockgränsen, mot en EU-president, som det ett tag hette. Det hindrade inte statsminister Göran Persson från att i alla fall aktivt driva frågan, med ganska känd kritik i riksdagens konstitutionsutskott som följd.

Av den i dag sittande statsministern och tillika EU-ordföranden hör jag att han driver en linje som bättre överensstämmer med det breda riksdagsstödet för en snarare samlande figur som kan hålla ihop 27 suveräna stater. Vi vill ju ha både en starkare EU-röst i världen och någon som representerar och kan ta hänsyn till 27, eller fler, suveräna stater med var sin regering samt roterande ordförandeskap.

Jag vill återkomma till statsministerns roll i ordförandelandet. Inte minst här i EU-nämnden ser vi att det ibland kan vara spänningar mellan olika fackministerråd. Till exempel kan finansministrar dra åt ett håll och kanske jordbruksministrar åt ett annat håll. Jag behöver inte tala om för statsministern att det då är den positionen som så att säga får sy ihop de olika fackministrarna. Det gäller halvårsvis även framöver.

Därför vill jag be statsministern att lite till utveckla hur en vald ordförande, hon eller han, ska förhålla sig till statsministern i ordförandelandet och hur det svenska ordförandeskapet kan lägga fast bra principer för detta. Självklart kommer det lite grann att bero på vilken person det blir. Den här diskussionen har förts i flera år, men de närmaste dagarna och veckorna har förstås en avgörande betydelse för detta.

Anf. 6 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru ordförande! Jag vill inskräpa just att jag är här för att rapportera om och förbereda det möte i Europeiska rådet som jag har extrainkallat till på torsdag. Det handlar om de ledande befattningshavarna i Lissabonfördraget. Det är inte så att frågan om den svenska kommissionären då kommer att avhandlas.

Balanseringen är en av de grundläggande frågorna. Jag har förklarat att det är många som önskar mycket balansering. Men det är väldigt få jobb att tillsätta, så det är svårt att klara all balansering givet att det i grunden är två uppdrag som man utgår från, alltså den valde ordföranden eller presidenten i rådet och den höge representanten.

Susanne Eberstein visade också att hon har ytterligare en balansering än bara man eller kvinna, för du sade att du förutsätter en s-post. Jag vill bara påpeka att det är det som de flesta tycker är allra viktigast. Ibland låter det som att det är något annat. Den allt överskuggande och viktigaste balansen som nu framförs i Europa är att det ska vara en socialdemokrat i en av dessa befattningar, balanserat mot ytterligare en borgerlig politiker. Man får lätt en skev bild om man tror att det är någon annan ordning som kommer före. Därefter kommer diskussioner som handlar om små kontra stora länder, östra Europa mot västra, norra mot södra,

men det nämns också genderfrågor. Det är därför jag säger att det är mycket balansering, fast bara två personer.

Jag vill också göra klart en annan sak, och det är att den grupp som fattar beslutet är Europas stats- och regeringschefer. Det står i fördraget. Det finns en tendens att man först ägnar sju åtta år åt att bråka och jobba för att få på plats ett fördrag som sedan väldigt många runt om i Europa direkt vill att jag inte ska bry mig om, att vi ska göra på något annat sätt som passar olika personer som förs fram. Detta har jag märkt i Europaparlamentet, och det märks i den offentliga debatten.

Jag har att hålla mig till fördraget, och fördraget ger beslutsmakten till Europas stats- och regeringschefer, vilket innebär jag själv och ytterligare 26 kolleger. Jag inledde mina konsultationer med att säga till alla att jag börjar med ett vitt papper. Sedan frågar jag vilka de vill ha. Fram ur det växer en bild av ungefär vilket stöd som finns. Jag är nu inne på min andra runda och försöker binda ihop det här så att vi kan få lösningar som har erforderlig majoritet, det vill säga att svaren gives av vad dessa stats- och regeringschefer säger till mig, och de är av olika politisk färg. Det finns liberaler, det finns socialdemokrater och det finns moderater eller andra borgerliga. Det är så det här pusslet växer fram. Vi kan föra den här diskussionen vid ett annat tillfälle.

Jag känner inte igen mig i beskrivningen av passiv kontra drivande. Jag vill påpeka att vi har varit utomordentligt drivande i processen för att få Lissabonfördraget på plats. Det var många som visste att berätta att det inte skulle vara möjligt och att det skulle bli kraftigt försenat. Nu talar vi om ett ikraftträdande den 1 december. Vi har varit mycket drivande för att få detta på plats och hoppas naturligtvis också kunna leverera namnen som ska underbygga Lissabonfördraget på torsdag kväll.

På liknande sätt har vi varit väldigt drivande i både klimatfrågan och frågan om den ekonomiska krisen genom hela vårt ordförandeskap. Jag tror inte att någon skulle ställa upp på beskrivningen att vi inte skulle ha varit drivande. Det gäller att vara väl förberedd och drivande i de huvudfrågor som ligger framför ordförandeskapet. Det är så jag tror att man presterar ett bra ordförandeskap och goda resultat.

När det sedan gäller statsministern i det roterande ordförandeskapet har jag för nämnden påpekat att detta var det som vi trodde att vi skulle ha framför oss. Det hette ju att Lissabonfördraget redan skulle vara på plats och att Sverige skulle ha det första ordförandeskapet under den nya ordningen.

Det framgick rätt tydligt för mig när jag gick igenom förberedelserna att Lissabonfördraget gör tydligt vad syftet är med den valde ordföranden eller presidenten för rådet. Det är fastslaget i fördraget vilka roller den personen ska ha. Men ingenstans nämns hur det roterande ordförandeskapets statsminister eller premiärminister ska agera. Det är inte en alldeles okomplicerad fråga givet att det ju fortfarande är en regeringschef för de statsråd som utöver den valde ordföranden faktiskt leder alla råden, det vill säga att hela det lagstiftande arbetet som ligger i råden även fortsatt leds av ett roterande ordförandeskap som ska balanseras mot en vald ordförande, vald på två och ett halvt år, som i de flesta fall inte kommer att vara från det land som har ordförandeskapet.

Jag sade att jag i mån av tid avser att ta upp detta på torsdag. Mitt syfte är att vid sidan av frågan om den definierade rollen för den valde

ordföranden också påpeka att man måste bli tydligare med vad det roterande ordförandeskapets statsminister har för roll. Att fortsatt koordinera i regeringen och att koordinera mot den valde ordföranden på ett sätt som skapar en bra arbetsfördelning tror jag bör vara den givna utgångspunkten.

Samtidigt ska jag erkänna att jag inte tror att det perfekta papperet finns som berättar hur det hela ska fungera. Det kommer sedan att vara ledargestalter som måste få det att fungera, det vill säga både de personer som vi väljer på torsdag och det löpande roterande ordförandeskapet måste finna former för detta. Det kommer mycket snabbt att visa sig vara en inte alldeles enkel relation att hantera. Därför tycker jag att det är en berättigad fråga.

Vi gör vad vi kan från det svenska ordförandeskapets sida för att så långt det är möjligt i dokument, handlingar och diskussioner tydliggöra att det här måste man förhålla sig till i förväg. Men sedan kommer det att bli en löpande diskussion när väl Lissabonfördraget är på plats.

Anf. 7 SUSANNE EBERSTEIN (s):

Jag tror nog att alla här förstår att det är fördraget som vi ska följa eftersom det faktiskt har trätt i kraft. Det tror jag inte att det råder någon tvekan om.

Det handlar om val av två personer just inför det här toppmötet – man eller kvinna, från stort eller litet land, borgerlig eller socialdemokratisk. Det kan väl ändå inte vara så väldigt svårt. Man kan ju till exempel ta en borgerlig man från ett litet land och en socialdemokratisk kvinna från ett stort land. Man har ju ändå två personer att spela med.

Jag förstår inte svårigheten. Vari består den?

Anf. 8 JOHAN LINANDER (c):

Fru ordförande! Jag ska inte börja med att kräva en centerpartist som en av de två rösterna, men skulle statsministern lyckas med det skulle jag givetvis inte beklaga mig över det.

Precis som statsministern säger handlar det väldigt mycket om att balansera små och stora länder, kvinna och man, syd och nord, öst och väst. Som nordist vill jag trycka på den nordiska samordningen. Vi ska inte tro att alla andra länder bara sitter för sig själva och funderar, utan man diskuterar så klart med varandra. En del kohandel lär väl också förekomma i de här sammanhangen. Om ett land röstar på en kandidat vill det ha en röst på sin egen kandidat tillbaka.

Trots balanseringen mellan de olika önskvärda egenskaperna hos ordföranden och den höge representanten, skulle jag vilja säga att det allra viktigaste är att EU nu får en vald ordförande som är karismatisk och kan driva de europeiska frågorna i världspolitiken. Det gäller inte minst klimatfrågorna. För mig och för Centerpartiet är frågorna om jämställdhet, syd och nord och så vidare jätteviktiga, men trots allt är det allra viktigaste att vi får en ordförande och en hög representant som kan driva de europeiska frågorna i världspolitiken och också bli en jämvikt till USA.

Det är inte så mycket till fråga, men statsministern får gärna kommentera det.

Anf. 9 CHRISTER WINBÄCK (fp):

Tack, statsministern! Det är glädjande att Lissabonfördraget är i hamn. Jag vet att statsministern arbetat mycket målmedvetet med det svåra arbetet, så det gläder många av oss här i salen.

När det gäller ordförandeskapet vill jag haka på det som den tidigare frågeställaren tog upp. Det är viktigt vilka egenskaper den valde ordföranden kommer att ha. Kommer han att driva en stark egen politisk agenda eller kommer han att "bara" var ordförande? Det har viss betydelse för hur arbetet kommer att fortskrida i unionen. Det gäller inte bara ordförandeskapet utan även utrikesdelen.

Det som är intressant är om de nya posterna kommer att väljas samtidigt. Det är naturligtvis ambitionen, men är det möjligt? Är det ett sådant samförstånd kring namnen att det kommer att ske, eller kommer man att koncentrera sig på ordföranden först? Den nya ordföranden kommer naturligtvis att påverka nästa ordförandeskap, Spanien. Kommer det även att påverka Sveriges ordförandeskap eftersom den nya ordföranden tar över den 1 december? Kommer han att bums komma in i svängen och därmed ge en touch åt de sista månaderna av vårt ordförandeskap? Jag tar gärna emot några kommentarer till den saken.

Anf. 10 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru ordförande! Till Susanne Eberstein vill jag bara som svar på frågan vari svårigheten består säga att en sak som vi ska komma ihåg är att den höge representanten också är tänkt att bli vice ordförande i kommissionen. Det land som får den höge representanten har därmed också fått sin kommissionär. Det är till exempel så att den som utses från den 1 december kommer att få sända hem sin nuvarande kommissionär just för att ge plats för den höge representanten.

Med detta vill jag också påpeka att det är ett beslut som ska samla tillräckligt stöd bland EU:s 27 medlemsländer för att kunna gå igenom. Det ska även accepteras av Europaparlamentet och dessutom av det land vars regering ska fatta beslut om att detta är kommissionären.

Det är ofta väldigt enkelt att hävda att andra länders beslut fattar vi gärna åt dem och att de ska anpassa sig till dem, ända tills det kommer till vårt eget land. Då brukar vi hävda att vi vill fatta våra egna beslut, därför att vi i riksdag och regering är folkvalda, bär vårt folks förtroende och borde få vara de som uttolkar vad som är rätt och fel i det här landet. Just den rätt självklara synen på suveränitet gör sig påmind i samma stund som någon hävdar: Vi har fattat beslutet åt er. Därför är det här inte alltid så enkelt. Det handlar, återigen, om att balansera en lång rad intressen och i en lång rad länder även behovet av att få fatta sina egna beslut.

Detta rör också frågan som Christer Winbäck är inne på, därför att det var precis så diskussionen var. Om man skulle ha en president för två och ett halvt år ville man nå fram till det som bland annat Johan Linander eftersträvar, nämligen en större kontinuitet, en mer närvarande person som kunde vara mer långsiktig och som i kontakter med andra världsledare kunde minnas förra mötet och på ett bättre sätt kunna följa upp. Allt detta var delar av syftet.

Det fanns en diskussion, som ju fortsatt finns, om det skulle vara en mycket stark person, alltså mer presidentlik, eller mer av en samlande konsensusskapande ordförande. De som företräder den starka president-

rollen tänkte sig att det ska vara en person med rätt mycket egen agenda. Men då är vi där igen. Tänk om denna i så fall mycket starka president meddelar att han eller hon har en syn på arbetsrätt som går helt på tvärs med svensk modell, att den valde ordföranden hävdar att det är hans eller hennes uppfattning och inte tänker låta sig besväras av att enskilda medlemsländer möjligen tycker annorlunda.

Vår uppfattning har varit att man bör vara aktsam med att alltför tydligt ropa på en stark president och politiker som med egen agenda möjligen går på tvärs med många medlemsländers uppfattningar. Vi har varit lite förvånade över att i den process som var här i Sverige var inte detta det som Göran Persson förde fram som svensk position.

Den här diskussionen kommer att vara aktuell även nu, vill jag påpeka. Jag märker att många faktiskt undrar om man inte bör ha en person som är bättre på att vara konsensusskapande. Men jag vet inte var vi landar på torsdag kväll, för det finns de som tycker annorlunda. Men tro inte att det inte är en hyggligt stor fråga, för det handlar om att ett EU med växande inflytande – och det kommer att växa ännu mer i kraft av Lissabonfördraget – alltid har att förhålla sig till frågan hur man ska balansera 27 suveräna stater mot behovet av ett gemensamt uttryck. Jag tror att vi ska säga att det just är en balansering, inte hävda att det är lätt och inte lägga oss i ena ytterkanten. Det är åtminstone min uppfattning om detta.

När det gäller hur det påverkar det svenska ordförandeskapet förutsågs det att Lissabonfördraget skulle kunna träda i kraft mitt under svenskt ordförandeskap. Därför fanns det en särskild skrivning i Europeiska rådets beslut som sade att om Lissabonfördraget träder i kraft under ett ordförandeskap gäller ändå tidigare regler fullt ut under det halvåret. Sverige kommer alltså att avsluta sitt ordförandeskap fullt ut. Den valde ordföranden tillträder den 1 januari.

Anf. 11 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Fru ordförande! Tack, statsministern, för föredragningen!

Min fråga är: Anser statsministern att det finns någon eller några framtidsfrågor som är av den dimensionen att det bör påverka vilka kandidater Sverige föreslår till de högsta posterna, det vill säga att de ska bära en viss kompetens?

Anf. 12 JACOB JOHNSON (v):

Ordförande! Det är väl ingen överraskning för statsministern att jag som vänsterpartist, socialist och feminist gärna ser att en av dessa tre personer tillhör det europeiska rödgröna laget. Det kan ju också finnas viss geografisk koppling med den analysen – kanske en nordvästlig europeisk koppling. Det är naturligtvis viktigt att en av de här personerna är kvinna. Det har också stort symbolvärde.

Kan statsministern utveckla bedömningen av om en kvinna kan ingå i den balans han talar om? Vi har mest hört män nämnas i diskussionerna. Jag skulle alltså vilja att statsministern utvecklade möjligheten att det kan bli en kvinna.

Anf. 13 MAX ANDERSSON (mp):

Tack, statsministern, för en bra föredragning.

Jag förstår att statsministern inte kan gå in på detaljer och alltför mycket redogöra för vad Sverige driver. Statsministern är ju ordförande för Europeiska rådet och har ett ansvar att uttrycka sig väldigt försiktigt och inte säga särskilt mycket alls för att inte försvåra möjligheten att driva en bra politik.

Jag kan konstatera att statsministern, enligt min bedömning, inte har sagt något som kan försvåra att vi driver en linje och kommer fram till ett beslut. Det är vad man kan förvänta sig.

Som miljöpartist vill jag starkt beklaga att Lissabonfördraget nu har drivits igenom. Det hade inte kunnat träda i kraft om alla folk hade fått folkomrösta om det. Det har drivits igenom mot kraftiga folkliga opinioner och det saknar demokratisk legitimitet. Nu håller det på att träda i kraft.

Jag konstaterar också att det är beklagligt att vi nu får en ordförande för Europeiska rådet, en EU-president och en EU-utrikesminister. Jag vet att det var stor skepsis i Sveriges riksdag mot att det blev som det har blivit. Jag kan bara beklaga att Socialdemokraterna och framför allt Göran Persson gjorde att det blev på det här viset. Men det har runnit mycket vatten under broarna sedan dess.

Nu gäller frågan vilka man ska tillsätta. Som jag har förstått det brukar man tala om att det ska vara balans mellan tre poster, inte bara EU-presidenten och EU-utrikesministern utan även kommissionens president. Det är också viktigt med balans mellan kvinnor och män. Det måste man ha i åtanke. Kan statsministern utveckla det?

Jag vill invända mot det centerpartistiska önskemålet om en stor stark ledare som kan peka med hela handen. Jag tycker att det är mycket viktigare att vi får en ordförande för Europeiska rådet som kan vara en ordförande, som kan leda och skapa konsensus.

När det gäller utrikesministern tror jag att det är mycket viktigt att det är någon som kan tala för unionen och inte för sig själv.

Anf. 14 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru ordförande! När det gäller kompetensfrågan har det gjorts försök att beskriva den balansering som jag nämnde. Det har varit tydligt för alla att det uppfattas som att man diskuterar specifika namn och inte egentligen kompetensprofiler. Det har varit så pass tydligt att vissa namnkunniga personer har funnits med i processen. Därför har det varit svårt att föra den diskussionen.

För den valda ordföranden är det mycket tydligt att den valbara gruppen ska vara sittande eller tidigare stats- och regeringschefer, vilket onekligen begränsar urvalet betydligt. Det anses vara en garanti för den typ av erfarenhet och kunskap som gör att man kan leda övriga stats- och regeringschefer och bli betraktad som en person som man känner förtroende för och tillit till när det gäller att kunna göra det på ett lite mer långvarigt sätt.

När det gäller den höge representanten diskuteras naturligtvis personer med utrikespolitisk erfarenhet. Det är ju tänkt att var den samlande utrikespolitiska rösten gentemot omvärlden som dessutom kommer att få ett betydande ansvar för den europeiska utrikesförvaltning som ska byggas upp och inkorporeras under den höge representanten. Det kan man säga om kompetensfrågorna.

Min avsikt är att presentera en kandidat per position. Min förhoppning är att dessa personer vid vår middag på torsdag ska kunna säga något om sina idéer framöver.

När det gäller balanseringarna vill jag återigen säga att jag är i kontakt med mina 26 kolleger. Av dem är åtta socialdemokrater och leder vänsterregeringar. De har, precis som alla andra, full möjlighet att till mig framföra vilka kandidater de vill se på olika positioner.

Detta är alltså inte bara ett läggspel som görs i en politikfamilj. Vi har fyra liberala regeringschefer. De övriga är från den partifamilj som kallas för EPP, alltså kristdemokrater och moderater i Europa. På det sättet kommer olika partipolitiska aspekter och bedömningar fram i mina samtal. Som jag sade finns alla typer av balanseringar med när det förs fram kandidater.

Problemet är att det till slut handlar om endast två personer som måste ha tillräckligt stöd i processen för att kunna komma på plats på torsdag. När det gäller den höge representanten ska personen dessutom godkännas av Barroso och sedan av Europaparlamentet. Den höge representanten kommer ju att vara en del av den kommande kommissionen och genomgå hearingar. Därefter ska beslut fattas av Europaparlamentet med erforderligt majoritetskrav.

När det gäller Max Anderssons frågor kan jag säga att det också är en faktor som nämns. Vi har redan en kommissionspresident vald för sin andra mandatperiod. Det är en portugis – en manlig, borgerlig politiker. Det är klart att det finns med som en faktor.

Anf. 15 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Jag vill följa upp det som Susanne Eberstein påbörjade. Statsministern säger flera gånger att det bara handlar om två personer. Det är vi i det offentliga rummet väl medvetna om, liksom att det handlar om balans.

Vi som är politiker har nog en ganska god insyn i det pussel som alltid ska läggas när politiker ska ha olika uppdrag. Just därför är frågan om jämn könsfördelning oerhört viktig. Medlemsländerna har totalt nästan 500 miljoner invånare. Hälften av dem är kvinnor. Könsfrågan är således viktig. Om Europa ska vara i ledande ställning i världen är det viktigt att så många medborgare som möjligt kan identifiera sig med det som Europa och medlemsländerna arbetar med.

Mot bakgrund av det skulle jag vilja att statsministern redogjorde för om han på mötet på torsdag tydligt kommer att deklarerat att det ska vara en man och en kvinna i dessa ledande positioner, såsom inför valet 1994 då det socialdemokratiska partiet fattade beslut om att det är varannan damernas som gäller. Det skulle då vara vad man har att förhålla sig till när man bland beslutsfattare och Europas stats- och regeringschefer diskuterar detta.

Är statsministern beredd att driva frågan utifrån varannan damernas?

Anf. 16 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Fru ordförande! Inledningsvis vill jag säga att det är lyckosamt för Sverige att vi inte har en regering där Miljöpartiet har ett avgörande inflytande. Då hade vi kunnat vara som Tjeckien och försökt bromsa Lissabonfördraget.

Jag vill skicka med statsministern att jag utgår från att det är kompetens som kommer i första hand i det pusselläggande som det talas om. De övriga kvalifikationerna får komma i andra hand.

Vi har stundtals fått ta emot kritik mot små länder från en del större länder inom EU. Jag tycker att det är intressant att notera att Sverige som litet land har fått kritiken att tystna åtminstone tillfälligt, inte minst genom statsministerns ledarskap.

Sverige har i sitt ordförandeskap drivit utvidgningsfrågorna och globaliseringsfrågorna. Lissabonfördraget kommer att underlätta möjligheten för den inriktningen. Det innebär att vi får en hög representant för utrikesfrågor. Vår utrikesminister har varit framgångsrik i utrikesfrågor.

Hur kommer rollfördelningen att bli i framtiden mellan den höge representanten för utrikesfrågor och respektive utrikesminister med Lissabonfördraget fullt infört?

Anf. 17 JOHAN LINANDER (c):

Fru ordförande! Jag ska förtydliga mig. Miljöpartiet missförstod uppenbarligen vad jag sade tidigare.

Det är inte en stor och stark ledare som pekar med hela handen som Europa behöver. Europa behöver en ledare som är lyssnande och samordnande mellan de 27 medlemsländerna tills man har fått fram en europeisk linje. När vi har en europeisk linje ska det vara en världsledare som i världspolitiken kan driva den europeiska linjen starkt, inte minst när det gäller klimatfrågorna.

Då får vi en bättre balans gentemot USA. Det behövs flera stora världsledare som kan balansera den makt som USA har. Europa är en världsfaktor som har stor makt och måste ha en ledare som tydligt kan driva de europeiska frågorna i världspolitiken.

Anf. 18 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru ordförande! Som jag påpekade är det många typer av balanser som att ta hänsyn till.

Kan jag svara ja på frågan om jag är beredd att slå fast varannan damernas? Nej, det kan jag inte. Då har jag rimligen inte förstått mitt uppdrag. Jag ska lyssna in vad 26 kolleger säger. Ur det ska det växa fram ett beslut som alla kan stå bakom. Det handlar inte om valberedningen och partiet och att man tror att man kan göra som man vill och berätta för alla hur det blir. Så fungerar det inte i den här kretsen. Det här handlar om demokrati där man lyssnar in vad 26 andra folkvalda regering- och statschefer önskar.

Jag vill påpeka en sak som jag också sade till vice ordföranden. På frågorna kan det låta som om det allt överskuggande är fördelningen män–kvinnor. Jag vill återigen inskräpa att det som alla sätter först är partifördelningen.

Om uppfattningen är att det ska vara på ett annat sätt, exempelvis att vi hellre tar två moderater på båda posterna så länge det blir en man och en kvinna, vill jag säga att det i så fall är en rätt ensam uppfattning som framförs i Sverige jämfört med vad jag lyssnar in bland mina kolleger.

Det blir fel om vi framställer det som att vi glömde att berätta vad som kommer först och att allt annat är viktigare. Det har inte jag lyssnat

in. Därför säger jag att balanseringen är mer komplicerad än vad som görs gällande. Absolut viktigast i mina samtal är partifördelningen.

Hur rollen mellan den höge representanten och utrikesministrarna ska arbetas fram är en relevant fråga. Jag tror att den höge representanten kommer att sökas bland dem som har utrikespolitisk erfarenhet. Man söker alltså en person som utrikesministerkretsen kan känna förtroende för. Det blir ju den röst som ska säga det som samlat accepteras av bland annat de andra utrikesministrarna.

Vi pratar om en bättre samordnad utrikesröst. Ingen ska lura mig att tro att den rösten kommer att accepteras om det till exempel alltid uppfattas som om den säger något helt annat än vad Sverige vill ska vara vår röst i världen.

Det kommer hela tiden tillbaka till det. Det är 27 suveräna stater som tror sig vinna på att bättre samordna sin kraft – där håller jag med Johan Linander – bland annat mot USA och mot andra världsledare men som rimligen inte tänker säga: Vi ger mandat till en person att göra vad den personen önskar, och sedan har vi ingen nationell suveränitet eller identitet i uttolkandet av detta. Där är inte EU. Så är inte EU:s fördrag uppbyggda. Lissabonfördraget, liksom andra fördrag, ägs av medlemsstaterna. EU definieras av sina medlemsstater och har i vissa lägen givits kompetens eller uppdrag för att sköta samordning, till och med ibland lagstiftningsmakt. Men då har det byggts på att suveräna stater har kommit överens om det.

I det här fallet handlar det om att vara en röst som ska vara samordnad mellan 27 länder. För att säga det uppenbara kommer det inte att vara någon lätt arbetsuppgift, och det kommer att värka fram till just den typen av samtal där man provar hur den höge representanten ska agera gentemot utrikesministrar, vilket för övrigt är någonting som vi delvis har övat på när den nuvarande generalsekreteraren Javier Solana ju har fungerat som en sådan samordnande utrikesröst. Nu är tanken att det ska bli en ännu starkare position för den kommande höge representanten.

Anf. 19 ORDFÖRANDEN:

Vi hinner med en sista runda med några korta frågor.

Anf. 20 KARIN GRANBOM ELLISON (fp):

Europeiska rådet sammanträder normalt ungefär två gånger per halvår. Den som är ordförande för Europeiska rådet är också stats- eller regeringschef i ett land. Det är ett mycket tungt uppdrag, och enligt Lissabonfördraget får inte den som blir ordförande för Europeiska rådet framöver ha ett nationellt mandat. Betyder det att den personen inte får ha ett annat tungt uppdrag vid sidan av? Ska ordföranden alltså i stort sett enbart vara ordförande för Europeiska rådet?

Sedan vill jag också fråga om det inledningsvis kommer upp en diskussion om fördelningen av hur kommissionens ordförande och den höge representanten ska representera unionen utåt. Statsministern har ju själv varit ute mycket och representerat Europeiska unionen i internationella sammanhang. Kommer det upp en diskussion, eller kommer detta att vara något som växer fram?

2009/10:9

17 november

Anf. 21 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Fru ordförande! Jag undrar om statsministern ser det som en nackdel för en svensk kandidat till hög representant att Sverige för närvarande är ordförandeland.

Anf. 22 JACOB JOHNSON (v):

Först vill jag instämma i vad Johan Linander har sagt om vikten av att vi får representanter som har integritet gentemot USA. Det kan behövas i framtiden.

Sedan har jag en fråga till statsministern. Ska man tolka ditt inlägg här som att det driver mot tre män, eller tror statsministern att det är möjligt att få in en kvinna? Är statsministern beredd att verka för den möjligheten? Jag vet att det har nämnts kvinnor till exempel i EU-parlamentet. Hur kommer EU-parlamentets åsikter in i den här frågan?

Anf. 23 MAX ANDERSSON (mp):

Min bild är att det är lättare att stoppa saker än att åstadkomma någonting i de flesta politiska församlingar. Jag undrar om statsministern är beredd att prioritera kandidater som vill driva frågan om utvidgningen och kampen mot klimatförändringar.

Anf. 24 MONICA GREEN (s):

Vi har förstått under frågestunden att det är oerhört jobbigt för statsministern och att det är många hänsyn som ska tas. Det ska vara lyssnande, det ska vara integritet, man ska vara ödmjuk och ändå stark och tydlig. Vi förstår det jobbiga.

Samtidigt blir man nyfiken på vad som skulle hända om ni inte kommer överens. När statsministern säger att han är beredd på att personerna i fråga ska berätta lite om sig själva eller om sin tanke redan på torsdag kan man tänka sig att arbetet har gått ganska långt. Jag vill veta vad som händer om ni inte kommer överens.

Sedan måste jag säga något om det här med män och kvinnor. Jag vet att man i första hand måste gå på kompetens, men man kan också göra avkall på det och ta med en man om det behövs för att partier ska bli nöjda. Jag vill även skicka med att det finns män och kvinnor i alla partier och det finns män och kvinnor i alla länder.

Anf. 25 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Till Karin Granbom Ellison kan jag säga: Ja, det är en roll som enbart vald ordförande. Man förutsätts inte ha några andra uppgifter. Det är ett av sätten att balansera det faktum att inte bara kontinuiteten utan också ordförandeskapet har legat på sittande stats- och premiärministrar, vilket också har setts som att det möjligen är svårt att bära bägge ansvarsområdena, framför allt över längre tid.

Detta är tänkt att vara enbart en vald ordförande, och det är nog alldeles korrekt att det kommer att leda till diskussioner om exakt vilken uppställning som ska ta hand om mötena med andra delar av världen. Det kommer säkerligen att handla just om den valde ordföranden och det kommer att handla om den höge representanten, men sedan blir det säkert diskussioner. Änjo vill jag påpeka att roterande ordförandeskaps-

landet säkert kommer att tycka att de ska ha en roll i detta. Man kan skriva många perfekta papper på hur det ska se ut, men sedan kommer det i alla fall att bli diskussioner. Det tror jag att vi ganska snabbt kommer att bli varse när vi lämnar den lösning vi har haft nu och kommer över i den nya under spanskt ordförandeskap. Det är vad man kan ana.

Jag vill som sagt återigen inskräpa att den process som jag befinner mig i är att lyssna in vad 26 andra länder tycker. På något sätt vore det märkligt att ha en annan attityd, att jag inte skulle lyssna utan ringa runt och berätta för dem vad de ska tycka. Det tror jag snabbt skulle landa i att jag fick svårigheter med mina telefonsamtal.

Det är inte så att vi har en process där jag är den som berättar för andra vad som är rätt och fel, utan det här är demokrati som byggs från folkvalda stats- och regeringschefer. De är fullt kapabla i sina respektive länder att ta in den typ av synpunkter som också har framförts här och att göra sina avvägningar. Därefter framför de till mig vad som är deras position. Som jag har påpekat finns det representanter för hela partiskalan när det gäller dessa stats- och regeringschefer.

Jag måste summera det de säger till någonting som kan bli beslut som har tillräckligt stöd. Jag sade i mitt inledningsanförande att jag hoppas på konsensus men det är förutsatt att det ska kunna tas med kvalificerad majoritet, det vill säga att då gäller röstreglerna som oftast används i de lagstiftande råden där vi ju är fördelade med olika röstvikt. Det finns, tror jag, 355 röster och Sverige har tio av dem. Det gäller helt enkelt att samla en kvalificerad majoritet för den som då har stöd. Det kommer ingen annanstans ifrån än från Europas stats- och regeringschefer.

Det är utgångspunkten. De följer också den offentliga debatten och de olika förslag som finns. Därför kan jag nu inte göra en bedömning av vad som är möjligt på torsdag av det enkla skälet att jag inte är färdig med den här processen.

Jag vill påpeka, lite ödmjukt, att vi ju har några exempel i den europeiska historien på hur kandidater har presenterats på kvällen och sedan inte har haft jobbet nästa morgon. Det har jag naturligtvis dragit lärdom av. Det blir inte alltid som man har tänkt sig. Det finns ibland länder som försöker blockera. Man kan också använda blockerande minoriteter med det här beslutsfattandet; den som har ganska brett stöd kan ändå blockeras av den som kan samla ihop 90 röster i enlighet med Nicefördraget. En sådan blockering måste man sedan backa ur för att i så fall hitta en ny kandidat. Vi har många exempel på detta. Därför vet jag inte exakt vilka kandidater vi slutgiltigt får förrän klubban faller och beslutet är fattat. Jag är dock övertygad om att vi måste ta detta beslut nu, för det träder ju i kraft den 1 december. Därför är det viktigt att få fram beslutet nu.

Det är viktigt att hela tiden också påpeka kopplingen till EU-parlamentet, det vill säga att den höge representanten inte bara ska väljas nu på torsdag, som det då kanske blir med kvalificerad majoritet, utan även accepteras av kommissionspresidenten Barroso och därefter godkännas av EU-parlamentet med de röstregler som där finns.

Det är således en aspekt som gör att detta är mer svårhanterligt. Det står i fördraget att man ska ha vad som på engelska kallas appropriate contacts med Europaparlamentet inför detta beslut. Men sedan är det en helt egen process med egna hearings i Europaparlamentet som ska följa.

Jag tror att viktigast även för Europaparlamentet har varit att signalera behovet av partipolitisk balansering, men det finns också andra avvägningar.

Anf. 26 ORDFÖRANDEN:

Jag tackar statsministern för informationen och för svaren på frågorna samt ledamöterna för deras frågor och kommentarer.

Jag finner sammanfattningsvis att det finns stöd för regeringens här angivna upplägg inför fortsatta förhandlingar.

Sedan förutskickar jag att vi kan behöva återkomma om det händer något nytt inför, nära inför eller till och med under mötet, vilket även statsministern har sagt.

Jag konstaterar också att hela kommissionen så småningom ska godkännas av Europeiska rådet, efter Europaparlamentets process. Vi har toppmöte som vanligt i december, så vi lär ses snart igen i denna krets. Jag är säker på att regeringen då återkommer med förankring, precis som vanligt och precis som riksdagsordningen kräver.

Åtterrapporering efter mötet på torsdag kommer att ske i riksdagen i början av nästa vecka, men som ni hör av mitt lite luddiga påstående är det inte helt klart exakt vilket klockslag det blir. Sannolikt blir det här i EU-nämnden.

Tack till er som har följt detta och tittat och lyssnat. Jag förklarar sammanträdet avslutat.

1 § Informellt möte i Europeiska rådet.....	1
Anf. 1 ORDFÖRANDE.....	1
Anf. 2 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	2
Anf. 3 ORDFÖRANDE.....	4
Anf. 4 SUSANNE EBERSTEIN (s).....	4
Anf. 5 ORDFÖRANDE.....	4
Anf. 6 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	5
Anf. 7 SUSANNE EBERSTEIN (s).....	7
Anf. 8 JOHAN LINANDER (c).....	7
Anf. 9 CHRISTER WINBÄCK (fp).....	8
Anf. 10 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	8
Anf. 11 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	9
Anf. 12 JACOB JOHNSON (v)	9
Anf. 13 MAX ANDERSSON (mp).....	10
Anf. 14 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	10
Anf. 15 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s).....	11
Anf. 16 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	11
Anf. 17 JOHAN LINANDER (c).....	12
Anf. 18 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	12
Anf. 19 ORDFÖRANDE.....	13
Anf. 20 KARIN GRANBOM ELLISON (fp)	13
Anf. 21 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	14
Anf. 22 JACOB JOHNSON (v)	14
Anf. 23 MAX ANDERSSON (mp).....	14
Anf. 24 MONICA GREEN (s)	14
Anf. 25 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	14
Anf. 26 ORDFÖRANDE.....	16